legătură între două sfere de excelenţă ale cercetării ştiinţifice clujene: poetica literară, dezvoltată în studiile eminescologice mai recente ale Ioanei Em. Petrescu – pe de o parte, şi semiotica textului, consolidată pe baze semantice şi hermeneutice – pe de altă parte. Apariţia acestei cărţi trebuie salutată ca un remarcabil succes al ştiinţei literare româneşti.

MIRCEA BORCILĂ
Universitatea „Babeş-Bolyai"
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31

ŞTEFAN HAZY, *Predicativitatea: determinare contextuală analitică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1997, 150 p.

Aparţinând „şcolii clujene de gramatică", Ştefan Hazy îşi propune să repună în discuţie unele aspecte legate de sintaxa verbului. Pornind de la actualitatea problemei exprimării predicaţiei în limba română şi, implicit, a predicatului şi de la dificultăţile întâmpinate atât de elevi, cât şi de studenţi în interpretarea unor categorii de verbe (în general, a verbelor la modurile nepersonale), autorul îşi construieşte întregul demers cu meticulozitatea specifică unui cercetător experimentat. Pentru a ilustra în mod concret ceea ce afirmă în plan teoretic, Ştefan Hazy se foloseşte de contexte extrase din diferite opere literare (în special din cele studiate în şcoală).

Bazată pe lucrări de gramatică consacrate şi pe teze, concepte şi idei puse în circulaţie în special de D. D. Draşoveanu, autorul concluzionează că „esenţa propoziţiei o constituie predicaţia şi că aceasta se realizează, de obicei, printr-un predicat". Datorită acestui fapt, mai important în actul de comunicare este predicatul.

Un loc important în lucrare îl ocupă clasa *verbelor semiauxiliare*. Acceptarea existenţei lor sau negarea acestei existenţe, opiniile „pro" şi „contra" sunt trecute în revistă. Opiniile altor autori nu sunt doar expuse, ci comentate cât se poate de argumentat. De exemplu, G. G. Neamţu consideră verbul „a putea" tranzitiv, iar infinitivul sau conjunctivul care-l însoţeşte este interpretat complement direct, respectiv completivă directă. Aprecierea lui Ştefan Hazy este cu totul alta. El afirmă că semiauxiliarul *a putea* (ca şi *a avea*) nu poate fi considerat tranzitiv, deoarece verbele din această clasă se caracterizează prin aceea că pot primi un complement direct şi că, în condiţii sintactice determinate, acest complement este însoţit de morfemul *pe*. În cazul semiauxiliarelor acest lucru este imposibil, adică nu pot primi acuzativ complement direct, ci „doar echivalente aparente ale acestora", exprimate prin conjunctiv sau prin infinitiv. Sau, de pildă, Gh. N. Dragomirescu numeşte semiauxiliarele de mod „auxiliare modale predicative". Observaţia lui Şt. Hazy este promptă şi bine venită: dacă verbul este **auxiliar**, *nu poate fi predicativ*, iar, dacă e **predicativ**, *nu poate fi auxiliar*. Problema care suscită un interes deosebit în cazul acestei clase de verbe este **tratamentul sintactic** al semiauxiliarelor de mod. Caracterul nepredicativ al acestora este evidenţiat prin 12 trăsături. Dintre acestea noi vom enumera doar câteva: verbele semiauxiliare nu pot fi atrase în clasa tranzitivelor, deoarece ele nu se pot distribui cu un complement direct, ci numai cu echivalente false ale acestuia; cu verbele „copulative" (verbele$_2$) se aseamănă datorită insuficienţei semantice şi se deosebesc de ele prin aceea că nu se pot distribui cu un termen în nominativ; verbele semiauxiliare nu exprimă acţiuni sau stări ca verbele predicative; frecvenţa cea mai mare o au verbele *a putea* şi *a trebui*, celelalte (*a avea*, *a fi* şi *a(-i) veni*) prezentând o funcţie mai scăzută.

Folosindu-se de numeroase contexte, autorul ajunge, în urma unor susţinute dezbateri, la concluzii menite să pună capăt controverselor. Cel puţin, pentru moment. Aceasta, deoarece permanenta schimbare în limbă se răsfrânge şi asupra verbelor. Dacă unele dobândesc sensuri şi valenţe gramaticale noi, altele se golesc de sensul lor iniţial, se abstractizează şi, treptat, trec dintr-o clasă verbală în alta.

Deşi s-ar părea că lucrarea se adresează doar unui grup mai restrâns de cititori, în special celor preocupaţi de problemele mai complexe, mai de profunzime ale sintaxei limbii române, modul în care este scrisă o face accesibilă unui public mai larg.

SORINA DĂNCUŢĂ
Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă, 21

MARIUS SALA, *Introducere în etimologia limbii române,* Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1999, 252 p.

Cartea lui Marius Sala apare ca urmare a unei cerinţe imediate. În mediile lingvistice româneşti se face de multă vreme etimologie, începînd mai serios cu Laurian şi Massim şi continuând mai ales din necesitatea alcătuirii de dicţionare. Tradiţia lexicografică românească este principala beneficiară a eforturilor etimologiştilor de-a lungul timpului (iar autorul nu ezită să mărturisescă încă din prima pagină că prezenta carte este scrisă pentru că au început lucrările la *Dicţionarul etimologic al limbii române)* şi numeroşi savanţi au făcut din etimologie o pasiune şi o profesiune. Cu toate acestea, până în zilele noastre, încă nu a fost stabilit cu claritate statutul acesteia ca ştiinţă, în ciuda faptului că în peisajul lingvistic românesc există, cel puţin pentru timpurile mai apropiate nouă, nume precum Alexandru Graur sau Andrei Avram. Au mai existat încercări de acest fel, dintre care trebuie menţionată *Etimologia şi limba română,* Bucureşti, 1987, scrisă împreună cu regretatul Ion Coteanu, însă nici una nu are extensia celei de faţă. Cei care se aşteaptă ca această carte să fie una de etimologii sau de studii etimologice, aşa cum este cazul pentru majoritatea lucrărilor anterioare de gen, vor fi surprinşi. Prezenta lucrare se structurează pe două părţi: una „tehnică”, cuprinzând capitolele I şi II ale cărţii, şi una „etimologică”, cuprinzând capitolul al III-lea. Ambele părţi sunt de aceeaşi întindere, ceea ce echilibrează într-o manieră elegantă compoziţia.

Am numit prima parte „tehnică”, fiindcă tratează metoda etimologică şi statutul etimologiei ca ştiinţă. Titlurile capitolelor sunt grăitoare: I. *Principii şi metode ale etimologiei* şi II. *Lucrări de etimologie*. Autorul începe prin a explica ce anume este etimologia, apoi expune criteriile de cercetare etimologică, continuă cu explicarea tipurilor de etimologie şi încheie prin a stabili raportul dintre etimologie şi filologie. Cât priveşte capitolul privitor la lucrările de etimologie, este evidentă formaţia de romanist a autorului, o pondere importantă revenind lucrărilor etimologice de limbi neolatine: 13 pagini din 25 ale capitolului. În acest capitol sunt descrise principalele lucrări de etimologie de pe teren romanic şi românesc, într-o manieră asemănătoare cu cea practicată de Tagliavini în *Glottologia.* Partea a doua, pe care am numit-o „etimologică”, vine ca o explicaţie la prima parte şi este, în ceea ce priveşte conţinutul şi metoda de expunere, mai aproape de ceea ce este o lucrare clasică de etimologie, şi anume tratează straturile etimologice ale lexicului românesc.

Ceea ce este plăcut surprinzător la cartea lui Marius Sala este caracterul savant didactic al acesteia, rod, poate, al îndelungatei experienţe de catedră. Tocmai aceasta constituie nota de noutate şi meritul cel mai mare al acesteia. Totodată, lectura este facilă, neobositoare, expunerea fiind cursivă şi argumentaţia ştiinţifică „polemică” în cele mai multe cazuri (în foarte puţine situaţii nu se menţionează alte opinii decât ale autorului, fie pro, fie contra) şi în unele cazuri chiar anecdotică. Un lucru remarcabil în concepţia prezentei cărţi este inserarea notelor şi trimiterilor bibliografice în text, în majoritatea cazurilor indicate prin închiderea în paranteze, ceea ce conferă lucrării un plus de uşurinţă a receptării, fără a-i scădea din ţinuta ştiinţifică. Aparatul filologic bine întocmit este un argument în plus pentru efortul autorului de a oferi atât publicului larg interesat de problema etimologiei, cât şi cercetătorului avizat o lucrare uşor de mânuit, condiţie esenţială a unui instrument de lucru. Nu trebuie neglijat nici aspectul estetic (ar fi exagerată o apropiere de tratatele ştiinţifice de